

EDGAR ALLAN POE

VALTAMEREN SALAISUUS

Edgar Poe
Valtameren salaisuus

http://www.litres.ru/pages/biblio_book/?art=25294299

Valtameren salaisuus:

Содержание

Esipuhe	4
I	10
II	12
III	28
IV	34
V	44
Конец ознакомительного фрагмента.	46

Edgar Allan Poe

Valtameren salaisuus

Esipuhe

Edgar Allan Poe syntyi tammikuun 19 p. 1809 Bostonissa Yhdysvalloissa. Hänen isänsä ja äitinsä olivat näyttelijöitä, isä suvultaan englantilais-irlantilaista lähtöä. Vanhemmat olivat hyvin köyhiä ja kuolivat aikaisin. Edgar oli keskimäinen kolmesta sisaruksesta ja joutui varakkaan skotlantilaisen kauppiaan, John Allan'in ottopojaksi, saaden hänen mukaansa toisen liikanimensä.

Kasvatusvanhempainsa mukana joutui hän aikaisin Englantiin, jossa hän alotti koulunkäyntinsä. 1821 muutti hän takaisin Amerikkaan, jossa tuli Richmondin akatemia-kouluun. Siellä saavutti hän mainetta sekä komeana ja uljaana nuorukaisena, josta kerran oli tuleva rikkaan miehen perillinen, että myös etevänä oppilaana ja urheilijana, joka tavallisimmin saavutti ensi ennätykset sekä tieteen että voimailun kilpailuilla. Eritoten eteväksi mainitaan hänet latinan ja ranskan kielessä sekä uimisessa. Käytökseltään oli hän ylpeä ja saavutti vain harvoin ystäviä; ynseään kuoreen piiloutui kuitenkin hellä ja hyvä sydän, mutta onnettomuudeksi samalla tavaton määrä hermostunutta intohimoa ja outoja viettejä.

Charlottesvillen yliopistoon tuli Poe helmikuussa 1826, ryhtyen opiskelemaan vanhoja ja uusia kieliä. Täälläkin saavutti hän mainetta sekä etevänä oppilaana että urheilijana. Mutta samalla vietti hän epäsäännöllistä elämää, m.m. pelaten ja siten arveluttavasti velkautuen. Saman vuoden joulukuussa jätti hän yliopiston sinne enää koskaan palaamatta. Kasvatusisä kieltäytyi maksamasta hänen pelivelkojaan ja niin jätti hän myös kasvatuskotinsa.

Tämän jälkeen tapaamme hänet Bostonissa, jossa hän koettaa saada erään kappaleen esitetyksi ja julkaisee yksityisesti painosta runokokoelman. Kumpaisessakin hän epäonnistui. Tämä tapahtui vuoden 1827 lopulla.

Hänen kohtalonsa lähinnä seuraavana vuonna ovat aivan tuntemattomat; ei ole mitään varmoja tietoja edes siitä, oleskeliko hän silloin Amerikassa vai Euroopassa. Kasvatusäitinsä kuollessa helmikuussa 1829 ilmestyy hän taas näkyville, ruveten uudelleen kokeilemaan runoilijana. Taas julkaisee hän runokokoelman, mutta saavuttamatta menestystä.

Heinäkuussa 1830 menee hän silloin West Pointin sota-akatemiaan, mutta erotetaan sieltä maaliskuussa seuraavana vuonna harkitun tottelemattomuuden vuoksi. Kahdeksi vuodeksi katoaa hän taas ihmisten ilmoilta, eikä ole tunnettua, millä hän tällöin on henkensä elättänyt ja missä oleskellut.

Mutta 1833 saadaan hänestä taas yhtäkkiä kuulla: hänelle annetaan 100 dollarin palkinto erään sanomalehden julistamassa kertomus-kilpailussa. Hänkin pääsee nousemaan

tuntemattomasta pimeydestä, mutta ei korkeammalle kuin siihen valoon, jossa novellien kirjoittaja amerikalaisessa aikakauskirjassa, "makasiinissa", työskentelee. Hänellä on nyt pieni vakinainen tulolähde.

Odottamattomuuksien miehenä Poe taaskin ystäviään hämmästytti: toukokuussa 1836 nai hän serkkunsa, nimeltä Virginia Clemm, joka oli ijältään ainoastaan 14-vuotias. Ja syistä, joita ei ole koskaan selvitetty, erosi hän seuraavan vuoden alussa tuosta aikakauskirjasta, josta hän oli viime vuosina tulonsa saanut, – muuttaen New-Yorkiin. Mutta menestymättä sielläkään muuttaa hän 1838 Philadelphiaan, jossa siihen aikaan tällaisia "makasiineja" runsaasti julkaistiin. Eräs niistä saavutti nyt Poen johdolla hyvin suuren maineen ja leviämisen etupäässä hänen omien merkillisten kertomustensa vuoksi.

Vuosi 1841 täällä Philadelphiassa oli nyt Poen elämä onnellisin. Kaikki tunnustivat hänet eteväksi ja merkilliseksi kirjailijaksi, hän oli suuren aikakauskirjan päätoimittaja, ja hänen maineensa alkoi levitä laajalle. Mutta sitten tuli taas onnettomuus. Hänen vaimonsa sairastui pitkälliseen tautiin, josta epätoivoisena Poe rupesi elämään epäsäännöllisesti. Hän joi ja oli ajoittaisin tylsänä, ellei suorastaan mielisairaanakin. Tällaista köyhyyttä ja kurjuutta jatkui vuosikausia, kunnes hän 1845 muuttaa New-Yorkiin, päästen vihdoin siellä taas työkuuntoon ja julkaisten m.m. kuuluisan runonsa "Korppi" ("The Raven"). 1846 kuoli hänen vaimonsa. Sen jälkeen oli Poen elämä taas säännötöntä etsimistä ja yrittämistä. Matkallaan etelävaltioihin

1849 meni hän Richmondissa kihloihin erään varakkaan naisen kanssa, mutta onnettomuudekseen täytyi hänen lähteä kesken kihlaus-aikaa matkalle New-Yorkiin. Baltimoreen hän saapui lokak. 3 p. jatkaakseen siitä matkaa Philadelphiaan. Mutta tällä välin joutui hän väkijuomain himonsa uhriksi ja hyvin epäilyttävään seuraan. Oli kongressin vaalit, ja puolue-agitaattorit, runoilijaa tuntematta, juottivat hänet päihdyksiin kulettaen häntä äänestämässä vaalipaikasta toiseen. Käytettyään häntä tarpeekseen jättivät he hänet kadulle. Vähissä hengin vietiin hänet sairaalaan, jossa hän kuoli lokakuun 7 p. 1849.

Tällainen on järisyttävässä synkkyudessaan tämän onnettoman runoilijan elämä, joka ei tarjoa juuri mitään muuta valoisaa kuin hänen tuotantonsa. Siitä välähtää ilmoille neron salama ja hämmästyttävä lahjakkuus, joka on tehnyt hänen nimensä kuolemattomaksi.

Avain hänen merkillisen tuotantonsa ymmärtämiseen on hänen irlantilaisessa sukuperässään. Hänessä virtaava kelttiläinen veri, joka on soluiltaan puoleksi mystiikkaa ja taikauskoa, saa hänet mielikuvituksessaan aina rinnastamaan todellisuuden ja ihmeen. Merkilliseen asiallisen ja mahdollisen vaistoon, joka on tehnyt hänestä m.m. uudenaikaisen salapoliisi-romaanin isän, yhtyy ihmeellinen romantiikka, joka huomaamatta vangitsee lukijan mielikuvituksen ja vie hänet mukanaan omituisten, eriskummallisten kuvittelujen maailmaan. Hän on, voisi sanoa, tuotannossaan hypnotisoija, joka vähitellen, mustain iriläisten silmänsä alituisella

tuijotuksella, pakottaa meidät kohdistamaan huomiomme yhteen ainoaan seikkaan; sitä me kiinnymme yhä lähemmin seuraamaan, se tulee meille yhä tärkeämmäksi, se elää omaa mystillistä elämäänsä, jonka tuntemiseen meitä lopuksi vetää hurja ja hillitön uteliaisuus.

Erittäinkin on Poella aina ollut erikoinen taipumus, tietenkin omainkin sielullisten kokemustensa vuoksi, eritellä, tutkia ja kaunokirjallisesti esittää inhimillisen sielunelämän kauhutiloja ja kamalia, epänormaaleja näkyjä. Niissä kohoaa hänen kuvauskykynsä todellisuustuntoisuuteen, joka on omiaan herättämään lukijan sielussa samallaisen vastakaikuisen kauhutunnelman. Tässä tuli hänen todellisuusvaistonsa suureksi avuksi. Sen ohjaamana hän pystyy esittämään kuviteltujakin asioita sellaisella kauhistuttavalla realismilla, että se ei ole juuri vertaistaan löytänyt. Kun hän nyt sovittaa nämä molemmat kykynsä amerikkalaisten ja englantilaisten niin suosimaan seikkailukertomukseen, meriromaaniin sellaiseen kuin on tämä esillä oleva ("The Narrative of Arthur Gordon Pym"), niin voi ymmärtää, että hän on siinä luonut jotakin aivan erikoista. [Teos julkaistiin ensin "makasiinissa" *"The Southern Literary Messenger"*, ja kirjana ensi kerran 1837.]

Runoudessaankin Poe osoittaa samaa perusluonnetta. Jo paljas kieli soi hänen korvassaan omaa salaperäistä soittoaan, niin että hän usein onnistuu sovittamaan kielen soinnut musikaalisesti vastaamaan aiheen laatua ja antamaa mielikuvaa, – muuten seikka, joka tekee niiden kääntämisen

toiselle kielelle harvinaisen vaikeaksi. Myös kohooa hän runoudessaan vaikuttavaan tunnelman ja aatteen syvyyteen, joka on runoilijanakin hankkinut hänelle unohtumattoman maineen.

Suomessa ei Poe ole mikään tuntematon kirjailija, vaan on hänen kertomuksiaan ilmestynyt kielellämme paljon m.m. sanomalehdissä. Luultavaa on, että niiden lukijain mieleen on jäänyt muisto etevästä ja merkillisestä kirjailijasta, jonka tuttavuutta on syytä rientää uudistamaan.

Englanninkielinen kirjallisuudentutkimus on saanut hänestä paljon sanomisen ja selvittelyn aihetta, antaen hänelle runsaassa määrässä sitä tunnustusta ja huomiota, jota hän lyhyen ja myrskyisen elämänsä aikana ei kentiesi ehtinyt ansion mukaan saavuttaa. Mutta monessa suhteessa on hän vieläkin arvoituksellinen ilmiö, yhä käsittämätön kykyjensä ja taipumustensa monipuolisuuden, merkillisen suunnan ja keskinäisen ristiriitaisuuden vuoksi.

I

Kuka minä olen?

Nimeni on Arthur Gordon Pym. Isäni oli arvossapidetty laivatarpeiden hankkija Nantucketissa, missä olen syntynyt. Äitini isä oli kuuluisa asianajaja. Hänelle onnistui kaikki ja hän oli tehnyt hyviä kauppoja Edgertonin "Uuden Pankin" osakkeilla, niinkuin sitä siihen aikaan nimitettiin. Näillä ja muilla keinoilla hänen oli onnistunut koota melkoiset varat.

Hän oli luullakseni enemmän kiintynyt minuun kuin kehenkään muuhun maailmassa ja minä toivoin hänen kuoltuaan periväni suurimman osan hänen omaisuuttaan. Hän toimitti minut kuusivuotiaana vanhan ja toiskätisen Mr. Rickettsin kouluutettavaksi. Hänet tuntee melkein jokainen, joka on käynyt New Bedfordissa. Hänen kouluaan kävin kuusitoistavuotiaaksi, jolloin muutin Mr. E. Ronaldin opistoon. Täällä tutustuin läheisesti erään merikapteeni Mr. Barnardin poikaan.

Mr. Barnard purjehti tavallisesti Lloyd & Vredenburghin asioilla ja oli myös hyvin tunnettu New Bedfordissa; hänellä on varmasti useita sukulaisia Edgertonissa. Hänen poikansa nimi oli Augustus ja oli hän lähes kahta vuotta vanhempi minua. Hän oli ollut isänsä mukana valaanpyyntiretkellä *John Donaldson*-nimisellä laivalla ja kertoili minulle paljon Tyynenmeren seikkailujaan. Kävin tuontuostakin hänen kotonaan ja viivyin

siellä aina koko päivän ja väliin yönkin. Me makasimme molemmat samassa vuoteessa ja saattoi jo edeltäpäin arvata, että hän piti minua valveilla melkein aamuun asti, kertoen tarinoita Tinianin saaren alkuasukkaista ja kaikista näkemistään seuduista. Lopulta viehätyin tahtomattanikin hänen kertomuksiinsa ja vähitellen minussa heräsi kiihkeä halu merelle.

II

Minä karkaan merelle ystäväni Augustuksen kanssa. – Ruumassa oleskeluni ja kauheat kärsimykseni. – Miksi Augustus ei tule minua auttamaan...

Noin puolitoista vuotta sen jälkeen, kun olin Augustukseen tutustunut, Lljoyd & Vredenburghin kauppahuone, joka luullakseni oli asioissa liverpoolilaisen Enderbyn toiminimen kanssa, korjaili ja varusteli *Grampus*-nimistä prikiä valaanpyyntiretkelle. Se oli vanha hylkyalus, joka töin tuskin oli purjehduskuntoinen sittenkään, kun se jo oli perinpohjin korjattu. En ollenkaan ymmärrä, minkävuoksi se valittiin, kun samoilla omistajilla oli toisia, parempia aluksia – mutta niin asia kumminkin oli. Mr. Barnard oli määrätty sen päälliköksi ja Augustus aikoi lähteä hänen mukaansa. Prikin varustautuessa purjehtimaan hän tuontuostakin kuvaili minulle, kuinka mainio tilaisuus nyt tarjoutui tyydyttää matkustushaluani. Tietysti kuuntelin häntä hyvin mielelläni, mutta asia ei ollut niinkään helposti päätettävissä. Isäni ei pannut jyrkästi vastaan, mutta äitini sai hermokohtauksen kun vain hiiskahdinkaan aikeestani,

ja mikä pahinta, isoisäni, jolta toivoin suurta perintöä, vannoni jättävänsä minut pennittömäksi, jos sanallakaan vielä rohkenisin puuttua koko asiaan. Mutta vähääkään haluani heikentämättä nämä vastukset päinvastoin puhalsivat tulta tappuroihin. Päätin lähteä, kävi miten kävi; ja ilmoitettuani tuumani Augustukselle me rupesimme miettimään suunnitelmaa sen toteuttamiseksi. Sillä välin vältin visusti puhumasta sukulaisilleni matkastani ja kun näön vuoksi ahkerasti harjoitin tavallisia opintojani, niin luultiin minun luopuneen tuumastani. Olen sittemmin usein tutkistellut menettelyäni tässä tilaisuudessa ja tuntenut sekä mielipahaa että hämmästyksiä. Sen äärimmäisen teeskentelyn, johon turvauduin ja joka leimasi jokaisen sanani ja tekoni koko tuona aikana, saattoi tehdä siedettäväksi vain se hurjan kiihkeä toivo, millä odotin tuon kauan haaveilemani matkan toteutumista.

Petossuunnitelmani mukaisesti minun täytyi välttämättä jättää paljon Augustuksen huoleksi, hän kun oli suurimman osan päivää *Grampuksella* isänsä apuna johtamassa varustuksia, joita tehtiin kajuutassa ja kajuutanruumassa. Yöllä meidän täytyi neuvotella ja puhella toiveistamme.

Kun näin jo melkein koko kuukausi oli kulunut, emmekä vielä olleet keksineet mitään suunnitelmaa, jonka onnistumista olisimme pitäneet mahdollisena, kertoi hän minulle vihdoinkin päättäneensä jo kaikesta. Minulla oli sukulainen New Bedfordissa, Mr. Ross, jonka luona silloin tällöin vierailin pari kolme viikkoa kerrallaan. Prikin oli määrä lähteä kesäkuun

puolivälissä (1827) ja sovittiin, että paria päivää ennen sen lähtöä isäni saisi kuten ainakin Mr. Rossilta kirjeen, jossa tämä kutsuisi minut pariksi viikoksi poikansa Robertin ja Emmetin luo vierailemaan. Augustus otti huolekseen kirjeen kirjoittamisen ja lähettämisen. Lähdettyäni sitten, kuten luultaisiin, New Bedfordin, minun piti ilmoittautua toverilleni, joka hankkisi minulle piilopaikan *Grampuksella*. Siellä hän vakuutti voivani kyllin mukavasti pysytellä niinä muutamina päivinä, jolloin en saanut näyttäytyä. Kun priki olisi ollut niin kauan matkalla, ettei takaisin kääntymisestä enää olisi pelkoa, lupasi hän, että pääsen nauttimaan kaikkia kajuutan mukavuuksia; mitä hänen isäänsä tulisi, nauraisi hän makeasti koko kepposelle. Matkalla kohtaisimme kyllä laivoja ja kotiin lähetettäisiin kirje, joka selvittäisi uhkayrityksen vanhemmilleni.

Tultiinpa sitten vihdoinkin kesäkuun puoliväliin ja kaikki oli valmiina. Kirje kirjoitettiin ja lähetettiin, ja eräänä maanantai-aamuna läksin kotoani New Bedfordin menevälle pakettilaivalle, kuten luultiin. Menin kuitenkin suoraapäätä Augustuksen luo, joka odotteli minua erään kadun kulmassa. Alkuperäinen suunnitelmamme oli ollut, että minä piileskelisin jossain pimeän tuloon asti ja sitten pujahtaisin prikille; mutta kun sakea sumu nyt oli noussut avuksemme, päätettiin tuota pikaa lähteä kätkööni. Augustus kulki edellä laivasillalle päin ja minä seurasin vähän matkan päässä kääriytyneenä paksuun merimiesviittaun, jonka hän oli tuonut, jottei minua tunnettaisi. Mutta juuri kun käännyimme toisesta

kadunkulmasta sivuutettuamme Mr. Edmundsin kaivon, ilmestyi eteeni ilmielävänä vanha Mr. Peterson, oma isoisäni, tirkistäen suoraan silmiini.

– No, herranen aika, Gordon, virkkoi hän pitkän vaitiolon jälkeen, no, no, – *kenenkäs* likainen viitta sinulla on ylläsi?

– Sir! vastasin minä, koettaen, mikäli tällä ratkaisevalla hetkellä taisin, näyttää loukkaantuneen hämmästyneeltä ja puhuen mahdottoman karkealla äänellä, – sir! Te näemmä erehdytte – minun nimeni ei ole mikään Gordon. Tietäkää huutia, lurjus, kun sanotte minun uutta päällystakkiani likaiseksi.

En kuolemaksenikaan tahtonut voida olla nauruun remahtamatta nähdessäni, miten kauniit nuhteeni vaikuttivat vanhaan herraan. Hän peräytyi pari kolme askelta, kalpeni ensin ja tuli sitten tavattoman punaiseksi, sysäsi silmälasit otsalleen, pani ne sitten taas nenälleen, ja syöksähti suin päin kimppuuni sateenvarjo koholla. Hän pysähtyi kumminkin vauhdissaan, ikäänkuin äkkiä jotain muistaen, pyörähti samassa ympäri ja nilkutti tiehensä, koko ajan tutisten raivosta ja mutisten hampaittensa välitse:

– Ei käy enää laatuun – uudet silmälasit – luulin Gordoniksi – senkin vietävä merentonkijajätkä.

Hädintuskin päästyämme pälkähästä jatkoimme matkaamme varovaisemmin ja saavuimme määräpaikkaamme täydessä turvassa. Vain parisen miestä oli kannella kokan puolella laittamassa keulakannen luukkuja. Kapteeni Barnardin tiesimme olevan Lloyd & Vredenburghin luona asioilla ja viipyvän siellä

aina myöhään iltaan, niin ettei meillä ollut paljon pelkoa hänestä. Augustus nousi ensiksi kannelle, ja hetken kuluttua minä seurasin häntä työssä olevain miesten huomaamatta. Me menimme suoraapäätä kajuuttaan tapaamatta siellä ketään. Se oli mitä mukavimmin sisustettu – mikä oli jotenkin harvinaista valaanpyyntialuksissa. Oli neljä hienoa päällystön hyttiä tilavine ja mukavine makuusijoineen. Näin siellä myöskin suuren uunin ja erinomaisen paksun ja kallisarvoisen maton, joka peitti sekä kajuutan että hyttien lattian. Huoneet olivat runsaasti seitsemän jalan korkuiset ja kaikki oli sanalla sanoen paljon tilavampaa ja miellyttävämpää kuin olin aavistanutkaan. Augustus ei kuitenkaan sallinut minun kauan katsella ympärilleni, vaan vaati minua mitä pikimmin piilopaikkaani. Hän opasti minut omaan hyttiinsä, joka oli prikin oikealla puolella, lähinnä laipiota. Astuttuamme hyttiin hän sulki oven ja pani sen salpaan.

En mielestäni koskaan ollut nähnyt sievempää pikku huonetta kuin se, missä nyt olin. Se oli noin kymmenen jalkaa pitkä ja siinä oli vain yksi makuusija, joka, kuten olen sanonut, oli tilava ja mukava. Tässä osassa kamaria, lähinnä laipiota, oli kuudentoista neliöjalan suuruisella alalla pöytä, tuoli ja rivi seinähyllyjä täynnä kirjoja, etupäässä matkakertomuksia. Monta muutakin pikku mukavuutta oli huoneessa ja niiden joukosta en saa unohtaa eräänlaista ruoka- eli jääkaappia, jossa näin suuren joukon kaikenlaisia herkkuja, sekä syötävää että juotavaa.

Hän painoi nyt rystysillään erästä kohtaa maton kulmassa äskenmainitulla puolella, näyttäen että osa lattiasta, noin

kuudentoista tuuman suuruinen neliö, oli taitavasti irrotettu ja sitten taas sovitettu paikalleen. Hänen painaessaan neliön reuna kohosi sen verran, että hänen sormensa mahtui sen alle. Tällä tavoin hän avasi luukun – johon matto oli kiinni naulattu, – ja minä näin sen vievän peräruumaan. Hän sytytti sitten fosforitikulla pienen vahakynttilän ja pistettyään sen salalyhtyyn astui alas aukosta, käskien minun seurata. Tein niin ja hän veti luukun kiinni alapuolella olevasta naulasta, jolloin matto tietysti tuli entiselle paikalleen ja kaikki jäljet aukosta peittyivät.

Vahakynttilän liekki tuikki niin heikosti, että vain mitä suurimmalla vaivalla saatoin haparoida kaikkien niiden huiskin haiskin viskeltyjen romujen välitse, joiden keskellä nyt olin. Vähitellen silmäni kuitenkin tottuivat hämääseen ja minä kuljin eteenpäin vähemmällä vaivalla, pidellen kiinni ystäväni nutunliepeistä. Tulimme vihdoinkin, kun olimme pujotelleet ja kiemurrelleet lukemattomista ahtaista aukoista, raudoitettulle laatikolle, jollaisia joskus käytetään hienojen savenvalutavaroiden kuljetukseen. Se oli lähes neljän jalan korkuinen ja runsaasti kuuden pituinen, mutta hyvin kapea. Kaksi suurta tyhjää traanitynnyriä oli sen kannella ja niiden päällä taas suunnaton joukko olkimattoja ladottuina päällekkäin aina kajuutan lattiaan asti. Ylt'ympärillä oli mahdollisimman tiheään mätettynä kattoon asti ylettyvä joukko kaikenlaisia laivatarpeita, koreja, tynnyriä ja tavarapinkkoja, kaikki yhdessä mylläkässä, jotta näytti aivan ihmeelliseltä, että olimme päässeet laatikolle. Sittemmin sain tietää Augustuksen vartavasten

panettaneen tavarat tähän ruumaan hankkiakseen minulle hyvän piilopaikan, ja tässä työssä hänellä oli ollut apuna vain yksi mies, joka ei tullut mukaan retkelle.

Toverini näytti minulle nyt, että laatikon toisen pään saattoi avata. Hän työnsi sen syrjään ja sisäpuoli näytti minusta erinomaisen hauskalta. Hytistä tuotu patja peitti kauttaaltaan laatikon pohjan, ja sitäpaitsi oli siellä kaikkia mukavuustarpeita, mitä suinkin näin pienelle alalle mahtui, niin että minulle vielä jäi tilaa mukavasti elelläkseni istuen tahi pitkin pituuttani loikoen. Muun muassa siellä oli kirjoja, kynä, mustetta ja paperia, kolme vilttiä, iso kivipullo täynnä vettä, nassakka laivakorppuja, kolme neljä aikamoista Bolognan-makkaraa, suuri sianliikkiö, paistettu lampaanjalka sekä puolitusinaa viini- ja likööripulluja. Rupesin heti isännöimään pikku huoneessani, varmaankin tyytyväisempänä kuin konsanaan hallitsija astuessaan uuteen palatsiinsa. Augustus selitti minulle nyt, millä tavalla laatikon avoin pää suljetaan, ja sitten, pitäen kynttilää lähellä kantta, näytti hän minulle sitä pitkin juoksevaa nyöripunonnaista. Tämän hän sanoi ulottuvan piilopaikastani kaikkien mutkien kautta naulaan, joka oli ruuman kannessa, aivan hyttiin johtavan luukun alapuolella. Tämän nuoran avulla minä osaisin helposti täältä hänen opastamattaankin, jos näet joku odottamaton tapaturma tekisi sen tarpeelliseksi. Hän lähti nyt takaisin, jättäen minulle lyhdyn sekä runsaan varaston vahakynttilöitä ja fosforitikkuja ja luvaten käydä katsomassa niin usein kuin saattaisi muiden huomaamatta. Tämä tapahtui kesäkuun

seitsemäntenätoista päivänä.

Olin kolme vuorokautta – mikäli saatoin arvata – piilopaikassani enkä poistunut sieltä minnekään; pari kertaa vain kävin oikomassa itseäni kahden korin välissä laatikon edustalla. Koko tuona aikana en kertaakaan nähnyt Augustusta; mutta se ei herättänyt minussa juuri levottomuutta, kun tiesin, että prikiä odotettiin lähtemään joka hetki ja ettei hänen siinä häärinässä ollut helppo päästä minua katsomaan. Vihdoin kuulin avattavan ja suljettavan luukkuja ja heti sen jälkeen hän kysyi hiljaa, oliko kaikki hyvin tai puuttuiko mitään.

– Ei mitään, vastasin minä; minulla on aika hyvä olla; milloin priki lähtee vesille?

– Se nostaa ankkurin vajaan puolentunnin kuluttua, vastasi hän. Tulin sitä kertomaan, kun pelkäsin, että olet levoton viipymiseni vuoksi. En pääse tänne taas vähän aikaan – ehk'en kolmeen tai neljään päivään. Kaikki on kunnossa tuolla ylhäällä. Kun olen mennyt ja sulkenut luukun, niin pujottele nuoraa myöten naulalle asti. Sieltä löydät minun kelloni – siitä voi sinulle olla hyötyä, kun ei täällä voi edes päivänkulusta aikaa laskea. Luulenpa, ettet arvaa, kuinka kauan olet ollut täällä haudattuna – vain kolme päivää – . Minä kyllä toisin kellon sinne laatikollesi, mutta pelkään, että minua kaivataan. Näin sanoen hän meni.

Noin tunnin kulutta tunsin selvään prikin liikkuvan ja kiitin onneani, että vihdoinkin olin kunnialla alottanut matkani. Tyytyväisenä päätin olla hyvällä tuulella levollisesti ja odotella tapausten kulkua, kunnes saisin vaihtaa laatikon tilavampaan,

vaikka tuskin mukavampaan kajuuttaan. Ensi huoleni oli hakea kello. Jätin vahakynttilän palamaan ja hapuilin pimeässä, nuoraa pitkin, joka teki lukemattomia mutkia, niin että pitkän matkan retuutettuani toisinaan tulin jalan tai parin päähän entiseltä paikaltani. Lopulta saavuin kumminkin naulalle ja saatuani käsiini mitä olin lähtenyt hakemaan, palasin retkeilyltäni kello tallella taskussani. Katselin nyt niitä kirjoja, joita ajatteleva ystäväni oli minulle hankkinut, ja valitsin luettavakseni Lewisin ja Clarken tutkimusmatkan Columbia-joen suulle. Sillä huvittelin jonkun aikaa, kunnes väsyneenä huolellisesti sammutin valkean ja pian vaivuin sikeään uneen.

Herättyäni mieleni oli kummallisen hämmentynyt ja vähän aikaa kului ennenkuin saatoin täysin tajuta asemaani. Vähitellen kuitenkin muistini palasi. Iskin tulta ja katsoin kelloa, mutta se oli pysähtynyt eikä minulla siis ollut mitään keinoa määritelläkseni, kuinka kauan olin nukkunut. Jäseneni olivat perin jäykistyneet ja minun täytyi niitä venytellä seisomalla korien välissä. Samassa tunsin oikeaa suden nälkää ja mieleeni muistui kylmä lampaanpaisti, jota olin syönyt juuri ennen maatapanoani ja joka oli maistunut erinomaiselta. Mutta kuinka hämmästyinkään huomattessani sen olevan täydessä mätänemistilassa! Tämä seikka saattoi minut hyvin levottomaksi, sillä muistaen kuinka sekavassa mielentilassa olin herätessäni ollut, rupesin arvelemaan nukkuneeni tavattoman kauan. Ruuman tukahduttavalla ilmalla oli tässä varmaankin ollut osansa ja se saattoi lopulta tuottaa mitä vakavimpia

seurauksia. Päättäni pakotti kovasti, ja minä kuvittelin jo joka henkäyksen tuntuvan vaikealta; sanalla sanoen – tuhannet synkät tunnelmat painoivat mieltäni. En kuitenkaan uskaltanut avata luukkua tai muullakaan tavoin herättää huomiota, vaan vedin kellon ja koetin olla mahdollisimman tyytyväinen.

Seuraavina ikävän pitkänä neljänäkolmatta tuntina kukaan ei tullut avukseni enkä saattanut olla syyttämättä Augustusta mitä törkeimmästä välinpitämättömyydestä. Enin hädissäni olin siitä, että vesi oli vähentynyt pullossani noin puoleen kortteliin ja kärsin kovaa janoa, kun olin runsaasti syönyt Bolognan-makkaraa, menetettyäni lampaanpaistini. Tulin kovin rauhattomaksi eivätkä kirjani enää vähääkään minua huvittaneet. Minut valtasi lisäksi vastustamaton halu nukkua, mutta minua kammoksutti antautua sen valtaan, pelosta, että jotain yhtä turmiollista kuin palavain sysien häkä oli ruuman ummehtuneessa ilmassa. Samalla prikin keinuminen kertoi meidän olevan kaukana valtameren ulapalla ja se kumea, suhiseva ääni, joka kuului ikäänkuin äänettömien matkojen takaa, sai minut vakuutetuksi siitä, ettei mikään tavallinen vihuri puhaltanut.

En osannut kuvitella mitään syytä Augustuksen viipymiseen. Olimme varmasti kerenneet jo siksi kauas, että minä olisin voinut päästä täältä. Häntä oli saattanut kohdata jokin tapaturma – mutta en osannut keksiä mitään sellaista, jonka vuoksi hän olisi hyvällä syyllä voinut antaa minun näin kauaksi jäädä vankeuteeni. Ainoana riittävänä syynä saattoi

tosiaankin olla vain se, että hän olisi äkkiä kuollut tai pudonnut mereen, mutta sitä ajatellessani kärsivällisyyteni loppui kokonaan. Mahdollista myöskin oli, että vastatuulet olivat tehneet tyhjäksi matkahankkeemme ja me olimme vielä Nantucketin läheisyydessä. Tästä arvelusta minun kuitenkin täytyi luopua, sillä jos asia tosiaankin olisi siten, olisi prikin täytynyt moneen kertaan kääntyä, vaan kun se yhtämittaa oli ollut kallellaan vasemmalle, päätin sen varmasti purjehtineen koko ajan tasaisen tuulen puhaltaessa sen oikealta puolelta. Mutta vaikkapa olettaisinkin, että vielä olimme saaren läheisyydessä, niin miksi ei Augustus olisi tullut minua katsomaan ja kertomaan asiasta? Näin mietiskelyäni yksinäisen ja ilottoman asemani vaikeuksia päätin odottaa vielä toiset neljäkolmatta tuntia, ja sitten, ellei apua olisi tullut, tunkeutua luukulle päästäkseni ystäväni puheille tahi ainakin hengittääkseni hieman raitista ilmaa aukoista ja saadakseni vettä hänen hytistään. Tätä tuumiessani vaivuin kumminkin kaikista ponnistuksistani huolimatta syvään uneen tai pikemmin horrostilaan.

Uneni olivat mitä hirvittävimpiä. Kaikki mahdolliset onnettomuudet ja kauhut kohtasivat minua. Muiden kärsimysteni lisäksi kamalat paholaishirviöt tukehduttivat minut summattoman suurilla tyynyillä. Hirmuiset jättiläiskäärmeet kietoivat minut syleilyynsä ja tuijottivat minuun pelottavan loistavilla silmillään. Sitten mittaamattomat autiot ja pelkoa herättävät erämaat aukenivat eteeni. Äärettömän korkeat puunrungot, harmaat ja lehdettömät, kohosivat maasta

loppumattomassa jonossa niin kauas kuin silmä kantoi. Niiden juuret olivat syvällä laajalle leviävissä soissa, joiden synkkä pinta lepäsi äärettömän mustana, tyynenä ja hirvittävänä. Ja näillä kummallisilla puilla näkyi olevan inhimillinen elinvoima: huojutellen luisia käsivarsiaan ne kiihkeässä kuolontuskassa ja epätoivossa huusivat äänettömiltä vesiltä armaa, vihlovasti ja läpitunkevasti kirkuen. Kuva muuttui ja minä seisoin, alastomana ja yksin, keskellä Saharan polttavia hiekkalakeuksia. Jalkojeni juuressa lepäsi kyyryssä tropiikkien hurja leijona. Äkkiä se avasi leimuavat silmänsä ja loi ne minuun. Suonenvedontapaisella hyppäyksellä se kavahti jaloilleen ja paljasti hirmuiset hampaansa. Seuraavassa silmänräpäyksessä sen punaisesta kidasta kuului karjunta kuin ukon jylinä ja minä tuperruin maahan. Kauhunpuuskan tukehduuttamana pääsin vihdoin puoleksi hereille. Uneni ei ollutkaan unta. Nyt ainakin olin tajussani. Jonkin suunnattoman todellisen hirviön kápälät painoivat raskaasti rintaani, – sen kuuma hengitys tuntui korvassani – ja sen valkeat ja hirvittävät hampaat välkkyivät silmiini pimeästä.

Vaikkapa tuhansien henki olisi riippunut yhdestä ainoasta liikkeestä tai sanasta, niin en sittenkään olisi voinut liikahtaa enkä puhua. Peto, mikä liekään ollut, pysyi vielä hievahtamatta minun maatessani avuttomana ja, kuten kuvittelin, kuoleman kielissä sen alla. Tunsin ruumiin- ja sielunvoimieni nopeasti vähenevän – sanalla sanoen, että olin menehtymässä jo pelkästä pelosta. Päätäni huimasi – tulin kuoleman sairaaksi – näköni

pimeni – jopa loistavat silmäterät yläpuolellani himmenivät. Vihdoin tein viimeisen ankaran ponnistuksen ja hiljaa huoaten jättäydyin Jumalan huomaan. Ääneni tuntui herättävän koko eläimessä piilevän raivon. Se syöksähti valtoinaan päälleni; mutta kuinka hämmästyinkään, kun se hiljaa vinkuen rupesi nuolemaan kasvojani ja käsiäni, osoittaen kaikin mahdollisin tavoin hellyyttään ja iloaan! Olin ällistynyt, aivankuin puusta pudonnut, mutta en ollut unohtanut newfoundlandilaisen koirani, "Tiikerini", omituista vinguntaa ja hänen kummallisia hyväilyjensä. Hänpä se olikin. Veri syöksyi äkkiä ohimoihini, tunsin pyörryttävää ja valtavaa elpymistä. Nousin kiireesti patjalta, jolla olin maannut, ja heittäytyen uskollisen seuralaiseni ja ystäväni kaulaan vuodatin pitkällisen rajun ahdistukseni kyyneltulvaan.

Kuten kerran ennenkin makuulta noustuani, oli käsityskykyni nytkin mitä hämärin ja sekavin. Pitkään aikaan minun oli kerrassaan mahdotonta yhdistellä käsitteitä; mutta hitaasti ja asteettain ajatuskykyni palasi ja minä muistin taas selvään asemani. Koirani täällä oloa koetin turhaan selittää; ja kun olin vaivannut päätäni tuhansilla arveluilla, sain tyytyä iloitsemaan siitä, että koira oli luonani synkässä yksinäisyydessäni, lohduttelemassa minua hyväilyillään.

Etsin nyt kellon käsiini ja painaen sen korvalleni huomasin, että se taas oli seisahtunut; mutta siitä en ollenkaan hämmästynyt, kun kummallisesta olostani varmasti päätin nukkuneeni jälleen hyvin pitkään, mahdoton oli tietysti sanoa kuinka kauan. Kuume

poltti minua ja janoani saatoin tuskin sietää. Hapuulin sieltä täältä vähäisiä vesivarojeni tähteitä, sillä minulla ei ollut valoa, kynttilä oli palanut lyhdystä loppuun eikä tikkulaatikko osunut käsiini. Löydettyäni ruukun havaitsin sen kuitenkin tyhjäksi – koira varmaankin oli juonut sen janoissaan sekä hotkaissut suuhunsa lampaanlihan tähteenkin, niin että vain tarkoin kalvettu luu oli laatikon suulla. Pilaantuneetta lihatta saatoin kyllä tulla toimeen, mutta mieleni masentui ajatellessani vettä.

Olin perin heikko, niin että pieninkin liike ja ponnistus sai koko ruumiini tärisemään kuin horkassa. Kovaksi onnekseni priki jyski ja keikkui perin rajusti ja laatikkoni päällä olevat traanitynnyrit olivat joka hetki pudota alas ja siten sulkea ainoan kulkutien. Kärsin myöskin kamalaa merikipua. Kaiken tämän vuoksi päätin tunkeutua hinnasta mistä hyvänsä luukulle etsiäkseni heti apua ennenkuin olin tullut siihen kokonaan kykenemättömäksi. Tultuani tähän päätökseen hapuulin taas tikkulaatikkoa ja kynttilöitä. Edellisen löysin vähällä vaivalla, mutta kun en keksinyt kynttilöitä niin pian kuin olin odottanut – sillä muistin tarkoin paikan mihin olin ne pannut – jätin etsimisen siksi kertaa, käskin koiran levätä hiljaa ja aloin heti taivaltaa luukulle, jonne sanomattomien ponnistusten jälkeen pääsin.

Vaikka kuinka olisin ponnistellut, en saanutkaan sitä auki.

Äärimmäinen kauhu ja pelästys järkytti mieltäni. Turhaan yritin harkita, mikä todennäköisesti oli syynä siihen, että näin tulin elävältä haudatuksi. En pystynyt mihinkään johdonmukaiseen ajatteluun, vaan vaivuin lattialle ja antauduin

vastustelematta mitä synkimpäin kuvittelujen valtaan, joissa kauhistava kuolema janoon, nälkään, tukehtumiseen tai elävältä hautautumiseen valtasi mieleni uhkaavimpana onnettomuutena.

Vihdoin saatoin taas hieman malttaa mieltäni. Nousin ja tapailin sormillani aukon liitoksia ja rakoja. Sitten tutkin ne tarkoin päästäkseni selville, näkyikö hyttiin; mutta kaikki oli sysimustaa. Tungin nyt veitseni terän rakoihin, kunnes se kilpistyi johonkin kovaan esteeseen. Raaputellessani sitä havaitsin sen lujaksi rautamöhkäleeksi, jonka omituisesta aaltomaisesta pinnasta päätin sen ankkurikettingiksi. Ei ollut nyt muu keinona kuin lähteä takaisin laatikolleni ja siellä joko alistua surulliseen kohtalooni tahi tyyntyä mieltäni pystyäkseen harkitsemaan jotakin pelastussuunnitelmaa. Ryhdyin heti yritykseen ja onnistuin lukemattomat vastukset voitettuani pääsemään takaisin. Kun lopon väsyneenä vaivuin patjalle, heittäytyi koirani supisuorana viereeni ja näytti hyväilyillään haluavan lohduttaa minua murheissani ja rohkaista kestäämään ne mielenlujuudella.

Koiran merkillinen käyttäytyminen kiinnitti vihdoin kaiken huomioni puoleensa. Nuoleskeltuaan kasvojani ja käsiäni muutamia minuutteja se yhtäkkiä taukosi ja vingahti heikosti. Kun sitten ojensin käteni sitä kohti, huomasin sen taas makaavan kápälät ilmassa. Tämä niin usein toistuva temppu näytti kummalliselta enkä sitä voinut mitenkään selittää. Kun koira näytti alakuloiselta, päätin sen saaneen jonkin vamman, ja tutkin sen kápälät yksitellen, mutta en löytänyt mitään loukkaantumisen

merkkiä. Arvelin sen sitten olevan nälissään ja annoin sille ison palan liikkiötä, jonka se ahnaasti hotkaisi – sitten taas tehden kummalliset temppunsa. Nyt kuvittelin, sen kärsivän janon tuskia niinkuin minunkin, ja luulin jo osanneeni oikeaan, kun mieleeni juolahti, että olin tarkastanut vain sen käpälät ja että sillä kenties oli haava jossain muualla ruumiissaan. Tunnustelin huolellisesti sen päätä, mutta en löytänyt mitään. Mutta kun sivelin kädelläni sen selkää, havaitsin karvojen eräässä paikassa kulkevan hieman koholla selän poikki. Sormellani koetellen keksin nauhan ja kun seurasin sitä, huomasin sen kiertävän koko ruumiin ympäri. Tarkemmin tutkistelllessani tapasin pienen suikaleen, joka tuntui kirjepaperilta ja jonka läpi nauha oli pujotettu sillä tavoin, että suikale oli aivan eläimen vasemman olan alapuolella.

III

"Verellä, henkesi riippuu siitä että pysyt piilossa."

Samassa silmänräpäyksessä vilahti päähäni ajatus, että paperisuikale oli kirje Augustukselta ja että jokin arvaamaton tapaus oli estänyt hänet pelastamasta minut tyrmästäni, jolloin hän oli keksinyt tämän keinon ilmoittaakseen minulle, millä kannalla asiat olivat. Kärsimättömyydestä vapisten rupesin nyt toistamiseen hakemaan fosforitikkujani ja kynttilöitä.

Kauhukseni en niitä löytänyt.

Ainoa, mitä sain käsiini, oli vähän niiden jäännöksiä. Siitä sain kuitenkin pelastavan ajatuksen.

Tunnustelin sormillani hellävaroen paperin pintaa ja olin tuntevani karheita kirjoituksen jälkiä. Levitin päälle fosforintähteet ja hieraisin paperia nopeasti kämmenelläni.

Ellen olisi ollut niin perin kiihdyksissä, olisin voinut lukea kaikki edessäni olevat kolme lausetta, sillä näin niitä olevan kolme. Mutta kun hädissäni koetin lukea kaikki yhtäikaa, kerkesinkin vain seitsemän viimeistä sanaa, jotka kuuluivat: – *"verellä – henkesi riippuu siitä, että pysyt piilossa!"*

Jos olisin saanut selvän lipun koko sisällyksestä, täysin ymmärtänyt sen varoituksen, jonka ystäväni näin oli koettanut minulle lähettää, – vaikka se olisi kertonut sanoin

kuvaamattomasta turmiosta, niin se ei sittenkään olisi, siitä olen varma, synnyttänyt minussa nimeksikään sitä raatelevaa ja samalla epämääräistä kauhua, jonka näin saamani katkonainen varotus minussa herätti. "Veri", tuo hirmujen sana – niin täynnä salaperäisyyttä ja kärsimystä ja kauhua kaikkina aikoina. Kuinka äärettömän paljon se nyt tuntui sanovan, kuinka kylminä ja raskaina (irraltaan kun se oli kaikista edellisistä sanoista, jotka olisivat määränneet tai selvittäneet sen merkitystä) sen häilyvät tavut putoilivat vankilani synkässä pimeydessä sieluni sisimpiin kätköihin!

Augustuksella oli epäilemättä kyllin syytä tahtoessaan minun pysyvän piilossa ja minä koetin jos jollakin tavoin arvailla, mitä oli tapahtunut – , mutta en keksinyt mitään, mikä olisi selittänyt arvoitusta. Heti sen jälkeen kun olin palannut viime retkeltäni ja ennenkuin koiran merkilliset eleet olivat kiinnittäneet huomioni puoleensa, olin päättänyt joka tapauksessa hälyyttää laivaväen, tai, jos se ei onnistuisi, koettaa tunkea keskikannen läpi. Puolinainen varmuuteni siitä, että voisin toteuttaa toisen taikka toisen suunnitelmani viime hädässäni, oli antanut minulle rohkeutta – jota minulla ei muuten olisi ollut – kärsiä tilani kurjuutta. Mutta nuo muutamat lukemani sanat olivat riistäneet minulta tämän viimeisen pelastuskeinoni ja tunsin nyt ensi kerran kohtaloni koko kovuuden. Epätoivoissani heittäysin taas patjalle, missä vuorokauden verran viruin horroksissa, ja vain hetkittäin oli järkeni ja muistini hereillä.

Vihdoin nousin vielä kerran ja mietiskelin niitä kauhuja,

jotka piirittivät minua. Hädintuskin saatoin vielä elää kaksikymmentäneljä tuntia vedettä – kauempaa en kestäisi. Vankeuteni ensi aikoina olin ahkeraan maistellut liköörejä, joita Augustus oli minulle varustanut, mutta ne kiihottivat vain kuumetta vähääkään sammuttamatta janoani. Minulla oli nyt vain neljänneskorttelin verran jälellä väkevää persikkalikööriä, jota vatsani ei sietänyt. Makkarat oli syöty loppuun; liikkiöstä oli jälellä vain pieni nahanpala ja kaikki korput, paitsi muutamia tähteitä, oli koira syönyt. Kovaksi onnekseni päänkipuni vielä hetki hetkeltä paheni ja sen mukana se hourailu, joka enemmän tai vähemmän oli vaivannut minua siitä asti kun ensiksi nukahdin. Muutamia tunteja sitten olin suurella vaivalla voinut hengittää ja nyt joka yrityksellä rintani kohosi vain tuskallisesti nytkähdellen.

Mutta oli vielä toinenkin levottomuuden syy, jopa sellainen, jonka synnyttämä raateleva kauhu oli pannut minut ponnistautumaan vapaaksi horroksistani. Se johtui koiran eleistä.

Ensiksi huomasin siinä muutoksen, kun hieroin fosforia paperiin. Hieroessani se sysäsi kuonollaan kättäni hieman muristen, mutta olin silloin liian kiihdyksissä pannakseni siihen huomiota. Pian sen jälkeen heittäydyin, kuten muistettaneen, patjalle ja vaivuin jonkunlaiseen horrostilaan. Tuokion kuluttua kuulin omituisen sähinän ihan korvani juuresta ja huomasin koiran läähättävän ja puhisevan näköjään täydessä raivossa, silmäterät hurjasti välähdellen pimeässä. Puhelin sille, jolloin se vastasi hiljaa muristen ja sitten vaikenä. Heti sen jälkeen

vaivuin horroksiini, josta heräsin taas samalla tavalla. Tämä uudistui kolme tai neljä kertaa, kunnes koiran käyttäytyminen lopulta niin säikähdytti minut, että kokonaan heräsin. Se makasi nyt ihan laatikon ovella pelottavasti, vaikka ikäänkuin hillitysti muristen, ja kiristeli hampaitaan kuin kovan kouristuksen vallassa. En epäillyt rahtuakaan, että veden puute tai ruuman ummehtunut ilma oli tehnyt sen hulluksi, ja olin ymmällä, mihin varokeinoihin nyt ryhtyisin. En sietänyt ajatellakaan sen tappamista, mutta se näytti kuitenkin aivan välttämättömältä oman turvallisuuteni vuoksi. Näin selvästi, kuinka se tuijotti minuun silmissään mitä verenhimoisin ilme ja odotin joka hetki sen hyökkäävän kimppuuni. Vihdoin en enää voinut kestää kauempaa kamalaa asemaani, vaan päätin hinnasta mistä hyvänsä rynnistää laatikosta ja panna koiran päiviltä, ellen siitä muuten suoriutuisi. Päästäkseni laatikosta minun oli mentävä aivan sen yli ja se näkyi jo arvaavan aikeeni ja nousi etujaloilleen – kuten huomasin silmien kohoamisesta – paljastaen koko valkean hammasrivinsä, jonka saattoi helposti erottaa. Otin liikkiön tähteen ja likööripullon ja varasin ne lähelleni samoin kuin suuren lihaveitsen, jonka Augustus oli minulle jättänyt – sitten käärin kaavun mahdollisimman tiiviisti ympärilleni ja yritin laatikon suuta kohti. Tuskin olin liikahtanut, kun koira hyökkäsi kovasti muristen kohti kurkkuani. Se törmäsi koko painollaan oikeaan olkapäähäni ja minä tuperruin vasemmalle, raivokkaan eläimen vierieissä ihan ylitseni. Olin vaipunut polvilleni pää vilttien peitossa. Ne suojelivat minua toiselta

hurjalta hyökkäykseltä; tunsin terävään hampaiden voimakkaasti puristavan kaulaani kiedottua villavaatetta – onneksi toki voimatta tunkea kaikkien laskosten läpi. Olin nyt koiran alla ja hetken kuluttua olisin kokonaan sen vallassa. Epätoivo antoi minulle voimia ja minä nousin rohkeasti pystyyn ja ravistin koiran kimpustani. Heitin nyt mukaan raahaamani peitteet sen päälle ja ennenkuin se kerkesi niistä selviytyä, olin päässyt ulos ovesta ja sulkenut sen lujasti viholliseltani. Tässä kahakassa olin kuitenkin pudottanut liikkiönpalasen ja näin nyt koko muonavarastoni huvenneen neljänneskortteliin likööriä. Kun tämä ajatus vilahti päässäni, jouduin sellaisen nurinkurisuuden valtaan, jonka luulisi vain lapselle mahdolliseksi samanlaisissa oloissa – nostin pullon huulilleni, tyhjensin sen viimeiseen pisaraan ja paiskasin säpäleiksi lattiaan. Tuskin oli sälähdyksen kaiku vaiennut, kun kuulin nimeäni lausuttavan kiihkeällä, mutta hillityllä äänellä, joka kuului kanssin puolelta. Tuo kaikki oli niin odottamatonta ja niin valtava oli äänen minussa kuohuttama mielenliikutus, että maailma musteni silmissäni ja minä kaaduin kuolemansairaana laatikon päähän, jaksamatta huutoon vastata.

Kaatuessani irtautui lihaveitsi housun kaulukseni alta ja putosi kolisten lattiaan. Ei milloinkaan ollut sointuvinkaan sävel kuulunut niin suloiselta korvissani. Mitä tuskaisimmalla levottomuudella kuuntelin, minkä vaikutuksen kolina tekisi Augustukseen, sillä tiesin, ettei nimeni lausuja voinut olla kukaan muu. Kaikki oli hetkisen hiljaa. Vihdoin taas kuulin sanan "Arthur!" toistettuna matalalla äänellä ja perin epäröiden.

Elpynyt toivo irrotti heti kieleni kahleet ja huusin nyt kohti kurkkuani:

– *Augustus! Voi Augustus!*

– Hiljaa! Jumalan tähden, ole hiljaa! vastasi hän mielenkuohusta vapisevalla äänellä, tulen luoksesi heti, niin pian kuin vaan pääsen kömpimään ruuman läpi.

Kauan aikaa kuulin hänen liikkuvan romujoukossa ja joka silmänräpäys tuntui minusta vuosisadalta. Vihdoin tunsin hänen kätensä olallani ja samalla hetkellä hän pani vesipullon huulilleni. Vain ne, jotka ovat äkkiä pelastuneet kuoleman kynsistä tai kokeneet sietämättömiä janoa tuskia yhtä tukalissa oloissa kuin minä synkässä vankilassani, voivat käsittää mitä sanomatonta nautintoa yksi ainoa pitkä siemaus tätä runsainta luonnonherkkua minulle tuotti.

Kun jonkun verran olin tyydyttänyt janoani, veti Augustus taskustaan kolme neljä kylmää keitettyä perunaa, jotka ahmin suuhuni. Hänellä oli muassaan salalyhty ja herttaiset valonsäteet tuottivat minulle melkein yhtä suurta virkistystä kuin ruoka ja juoma. Mutta minä odotin kärsimättömästi kuullakseni syyn hänen pitkälliseen viipymiseensä ja hän rupesi kertomaan, mitä laivassa oli tapahtunut minun vankina ollessani.

IV

Kapina laivalla. – Kapteenin ja hänelle uskollisten tuho. – Augustuksen pelastus

Priki lähti purjehtimaan, kuten olin otaksunut, puolisen tuntia sen jälkeen kuin hän oli tuonut kellon. Se tapahtui kesäkuun kahdentenakymmenentenä päivänä. Muistettaneen, että olin silloin ollut ruumassa kolme päivää ja näinä päivinä oli laivassa alituinen touhu ja häärinä ja yhtä mittaa juoksenneltiin edestakaisin varsinkin kajuutassa ja hyteissä, niin ettei hän ollut päässyt pistäytymään luonani ilmaisematta luukun salaisuutta. Kun hän sitten vihdoinkin tuli, olin minä vakuuttanut hänelle voivani mitä parhaimmin ja sen vuoksi hän ei parina seuraavanakaan päivänä juuri ollut huolissaan minusta – kuitenkin hän yhä vartoi tilaisuutta päästäkseen alas ruumaan. Vasta *neljäntenä päivänä* se hänelle onnistui. Monta kertaa hän tällä välin oli aikonut kertoa isälleen uhkayrityksestämme ja pyytää päästämään minut heti ruumasta, mutta olimme vielä Nantucketin ulottuvilla ja muutamista sanoista päättäen, jotka Barnard oli tullut lausuneeksi, ei ollut ollenkaan varmaa, ettei hän heti kääntyisi takaisin, kuullessaan minun olevan laivassa. Sitäpaitsi Augustus asiaa ajateltuaan ei arvannut minulla olevan

mitään puutetta ja etten minä siinä tapauksessa ominpäin nostaisi hälinää luukulla. Kun hän näin oli punninnut joka seikan, päätti hän jättää minut piilooni, kunnes kenenkään huomaamatta pääsisivät pistäytymään luonani. Tämä, kuten jo sanoin, tapahtui vasta neljäntenä päivänä sen jälkeen kun hän oli tuonut minulle kellon ja ruumaan tulostani seitsemäntenä. Hän ei silloin ottanut vettä eikä ruokavaroja mukaansa, vaan aikoi ensin huutaa minut luukulle ja sitten palata hyttiin ja pistää minulle muonaerän luukusta. Kun hän tätä varten laskeutui ruumaan, huomasi hän minun nukkuvan, sillä lienen kuorsannut aika äänekkäästi. Kaikkien laskujen mukaan vedin silloin sitä unta, johon vaivuin heti kellon haettuani ja jonka siis on täytynyt kestää kauemmin kuin kolme kokonaista vuorokautta. Nyttemmin sekä omat kokemukseni että muiden vakuutukset ovat saattaneet minut tutustumaan vanhan kalanrasvan löyhkän unettaviin vaikutuksiin tiiviisti suljetussa paikassa, ja kun ajattelin millainen se ruuma oli, johon olin vangittuna ja kuinka kauan prikiä oli käytetty valaanpyyntialuksena, niin minua enemmän ihmetyttää se, että ollenkaan heräsin kerran nukkutuani, kuin että olisin yhtämittaa nukkunut edellä mainitut tunnit.

Augustus huusi minua ensin matalalla äänellä ja sulkematta luukkua – mutta minä en vastannut. Silloin hän sulki luukun ja puhui kovemmin ja lopulta hyvin kovalla äänellä – minä yhä vaan kuorsasin. Hän oli nyt ymmällä mitä tehdä. Häneltä kuluisi hyvän aikaa tunkiessaan romun välitse laatikolleni ja sillä välin kapteeni Barnard saattaisi huomata hänen poissaolonsa, kun hän joka

minuutti tarvitsi hänen apuaan järjestäessään ja kopioidessaan retken asiapapereita. Hän päätti siis tarkemmin ajateltuaan nousta ylös ja vartoa sopivampaa tilaisuutta pistäytyäkseen minua katsomassa. Hän tuli tehneeksi tämän päätöksen sitäkin helpommin, kun uneni näytti mitä rauhallisimmalta eikä hän arvannut minun kokeneen mitään haittaa vankina olostani. Hän oli juuri aikeissa poistua, kun hänen huomiotansa äkkiä kiinnitti tavaton hälinä, joka nähtävästi kuului kajuutasta. Hän hyökkäsi ylös luukusta, sulki sen ja sysäsi hyttinsä oven auki. Samassa kun hän oli astunut yli kynnyksen, välähti pistooli hänen silmissään ja kangen isku paiskasi hänet maahan.

Luja koura piteli häntä kajuutan lattialla puristaen häntä kurkusta; kuitenkin hän saattoi nähdä, mitä hänen ympärillään tapahtui. Hänen isänsä virui kädet ja jalat sidottuina kajuutanportailla, pää alaspäin roikkuen ja otsassa syvä haava, josta veri valui virtanaan. Hän ei puhunut sanaakaan ja oli nähtävästi kuolemankielissä. Hänen puoleensa kumartuneena seisoj ensimmäinen perämies silmäillen häntä pirullisesti ilkkuen ja tutki tyynesti hänen taskujaan, joista hän samassa otti ison pussin ja kronometrin. Seitsemän matruusia, joiden joukossa oli neekerikokki, penkoi aseiden haussa vasemman puolen hyttejä ja varustautui tuota pikaa musketeilla ja ampumavaroilla. Paitsi Augustusta ja kapteeni Barnardia, oli kajuutassa kaikkiaan yhdeksän miestä, roistomaisimmat koko prikin miehistöstä.

Konnat nousivat nyt kannelle ja veivät ystäväni mukanaan ensin sidottuaan hänen kätensä selän taa. He menivät suoraa

päättä kanssille, joka oli teljetty, – kaksi kapinoitsijaa seisoj siinä kirves kädessä, kaksi myöskin isolla luukulla. Perämies huusi kovalla äänellä:

– Kuuletteko siellä alhaalla? Sukkelaan, ylös, yksitellen! Paikalla – ei mitään mutinaa.

Muutamia minuuotteja kului ennenkuin ketään ilmestyi; viimein eräs englantilainen, joka oli ensimmäisellä matkallaan, tuli surkeasti itkien ja nöyrästi rukoillen perämiestä säästämään hänen henkeään. Ainoa vastaus oli kirveenisku otsaan. Miespoloinen kaatui kannelle ääntä päästämättä ja musta kokki nosti hänet syliinsä kuin lapsen ja viskasi tyynesti mereen. Kuin miehet kuulivat iskun ja ruumiin loiskahduksen mereen, eivät uhkaukset eivätkä lupaukset saaneet heitä uskaltautumaan kannelle ennenkuin joku ehdotti, että heidät karkotettaisiin savulla pesästään. Yleinen ryntäys seurasi silloin ja hetkisen prikin takaisin valtaus näytti mahdolliselta. Viimein kapinoitsijain kuitenkin onnistui lujasti teljetä kansi ja vain kuusi heidän vastustajistaan oli päässyt kannelle. Kun nämäkin huomasivat vihollisen ylivoiman ja olivat aseitta, antautuivat he lyhyen taistelun jälkeen. Perämies antoi heille kauniita lupauksia epäilemättä saadakseen alhaalla olevatkin antaamaan armoille, sillä he kuuluivat hyvin kaikki mitä kannella puhuttiin. Tulos todisti sekä hänen viisauttaan että perkeleellistä konnamaisuuttaan. Kaikki kanssissa olevat heti ilmoittivat antautuvansa ja nousivat yksitellen kannelle, jolloin heidät sidottiin ja heitettiin selälleen samoin kuin ensimmäiset

kuusikin – kaikkiaan näet oli kapinaan osaaottamattomia kaksikymmentäseitsemän miestä.

Nyt seurasi mitä kamalin verilöyly. Sidotut merimiehet laahattiin laivanportaille. Täällä kokki seisoj kirves kourassa ja iski jokaista uhria päähän, jonka jälkeen toiset kapinoitsijat heittivät ruumiin mereen. Tällä tavalla kaksikymmentäseitsemän sai surmansa ja Augustus luuli jo olevansa hukassa ja odotti joka hetki omaa vuoroaan. Mutta roistot näkyivät nyt joko väsyneen tai hieman kyllästyneen verityöhönsä, sillä neljä jällellä olevaa vankia sekä ystäväni, joka muiden mukaan oli paiskattu kannelle, säästettiin toistaiseksi; perämies lähetti noutamaan alhaalta rommia ja koko murhamies joukkio rupesi pitämään juominkeja, jotka kestivät auringon laskuun asti. Silloin he joutuivat riitaan eloon jääneiden kohtalosta, jotka viruivat neljän askeleen päässä, ja kuulivat joka sanan. Muutamien kapinoitsijain mieltä väkijuomat näyttivät lauhduttaneen, sillä monet kuuluivat vaativan vangittujen päästämistä kokonaan vapaaksi ehdolla, että he yhtyisivät kapinoitsijoihin ja jakaisivat heidän kanssaan voiton. Mutta musta kokki – joka oli oikea paholainen ja jolla näkyi olevan ainakin yhtä paljon vaikutusvaltaa kuin itse perämiehellä – ei halunnut kuulla puhuttavankaan sellaisista tuumista ja oli jo monta kertaa noussut jatkaakseen työtään. Onneksi hän oli niin perin päissään, että vähemmän verenhimoiset helposti saattoivat häntä hallita, ja näiden joukossa muuan köydenpunoja, jota sanottiin Dirk Petersiksi. Tämä mies oli intiaanivaimon poika Upsarokain

heimoa, joka elää Block Hillsin seuduilla lähellä Missouriin lähteitä. Hänen isänsä oli luullakseni turkistenkauppias tai ainakin jossain tekemisissä intiaanien kauppapaikkain kanssa Lewis-joen varrella. Peters itse oli niin julman näköinen mies, että harvoin olen moista nähnyt. Hän oli lyhytvartaloinen, ei enempää kuin neljä jalkaa kahdeksan tuumaa pitkä, mutta hänen jäsenensä olivat kuin Herkuleen. Hänen kätensä varsinkin olivat niin mahdottoman paksut ja leveät, että niitä tuskin saattoi sanoa ihmisen käsiksi. Hänen käsivartensa samoin kuin säärensäkin olivat mitä kummallisimmalla tavalla köyristyneet eivätkä näyttäneet taipuvan mihinkään. Hänen päänsä oli yhtä muodoton, suunnattoman suuri ja hänellä oli syvennys takaraivossa, kuten useimmilla neekereillä. Peitelläkseen kaljupäisyyttään, joka ei johtunut vanhuudesta, hän piti tavallisesti peruukkia, joka oli milloin mistäkin karvoista, espanjalaisen koiran tai pohjois-amerikalaisen harmaankarhun nahasta. Kerrottuna aikana hänellä oli tällainen karhunnahan-kappale päässä ja se lisäsi koko lailla hänen kasvojensa luontaista julmuutta, joka ilmaisi Upsaroka-heimon luonnetta. Suu ulottui melkein korvasta korvaan, huulet olivat ohuet ja näyttivät, kuten jotkut muutkin hänen ruumiinosansa, olevan vailla luontaista taipuisuutta, niin ettei kasvojen ilme milloinkaan vaihdellut minkään mielenliikkeen vaikutuksesta. Tämän ilmeen ymmärtää, kun kuulee, että hampaat olivat tavattoman pitkät ja ulkonevat eivätkä milloinkaan edes osittainkaan olleet huulien peitossa. Ohimennen vilkaistessaan tähän mieheen saattoi hänen

kuvitella olevan naurusta pakahtumaisillaan, mutta tarkemmin katsoessa täytyi väristen tunnustaa, että jos sellainen ilme merkitsi iloisuutta, niin se mahtoi olla paholaisen iloa.

Tästä merkillisestä olennota Nantucketin merimiehet kertoivat monta tarinaa. Ne koettivat kaikki todistaa hänen suunnattomia ruumiinvoimiaan luontonsa noustessa ja muutamat niistä olivat johtaneet epäilemään hänen mielentilaansa.

Olen puhunut näin laveasti Dirk Petersistä, koska Augustuksen oli tätä julman näköistä miestä kiittäminen hengestään ja kun minun vielä tuon tuostakin on mainittava häntä kertomuksessani. Tämän kertomuksen jälkimäisessä osassa, suotakoon minun sanoa se jo tässä, on tapahtumia, jotka ovat niin ulkopuolella koko inhimillisen kokemuspiirin, että jatkan rohkenematta toivoakaan ihmisten uskovan kaikkea mitä tulen kertomaan, mutta vakaasti luottaen ajan ja kehittyvän tieteen vahvistavan muutamat tärkeimmät ja epätodennäköisimmät väitteeni.

Kun kauan aikaa oli häilytty sinne tänne ja pari kolme kertaa kovasti riideltä, päätettiin vihdoinkin panna kaikki vangit – paitsi Augustusta, jota Peters leikillisesti vaati sihteerikseen – pienimpään valaanpyynti veneeseen ja jättää tuuliajolle. Perämies meni kajuuttaan katsomaan, vieläkö kapteeni Barnard oli elossa – sillä muistettaneen, että kapinoitsijat jättivät hänet sinne lähtiessään kannelle. Heti sen jälkeen molemmat tulivat kannelle, kapteeni kalmankalpeana, mutta hieman toipuneena haavastaan. Hän puhui miehille tuskin ymmärrettävällä tavalla,

rukoili, etteivät he heittäisi häntä tuuliajolle, vaan palaisivat työhönsä, ja lupasi laskea heidät maihin missä hyvänsä he tahtoivat eikä saattaa heitä edesvastuuseen. Mutta hän puhui kuuroille korville. Kaksi roistoa otti häntä kainaloista ja viskasi veneeseen, joka oli laskettu vesille perämiehen kajuutassa käydessä. Kannella olevat neljä miestä päästettiin sitten siteistään ja komennettiin laskeutumaan veneeseen, jonka he tekivätkin vastustelematta.

Augustus taas sai yhä jäädä tuskalliseen asentoonsa, vaikka hän vääntelehtien rukoili vain saada sanoa isälleen jäähyväiset. Kourallinen laivakorppuja ja vesiruukku annettiin nyt veneeseen, mutta ei mastoa, purjetta, airoa eikä kompassia. Laiva hinasi venettä muutamia minuutteja, jolla aikaa kapinoitsijat taas neuvottelivat – sitten se lopullisesti heitettiin tuuliajolle.

Sillä aikaa oli tullut yö, ei näkynyt kuuta eikä tähtiä, ja oli jyrkkä ja kova merenkäynti, vaikkei tuullutkaan paljon. Vene hävisi tuokiossa näkyvistä eikä ollut sanottavaa toivoa niiden kovaonnisten pelastumisesta, jotka siinä olivat. Tämä tapahtui kumminkin 35° 30' pohjoista leveyttä ja 61° 20' läntistä pituutta eikä siis kovin kaukana Bermudas-saarista.

Augustus koki lohduttaa itseään kuvittelemalla, että vene joko pääsisi maihin tai joutuisi liki rannikkoa tavatakseen aluksia.

Nyt nostettiin kaikki purjeet ja priki jatkoi alkuperäistä suuntaansa lounaiseen – kapinoitsijat näet aikoivat merirosvoretkelle, ryöstämään, mikäli Augustus ymmärsi, laivoja Cap Verden ja Porto Ricon reitillä.

Ei mitään piitattu Augustuksesta, joka oli päästetty köysistä ja sai kävellä missä halusi kajuutanportaiden ja kokan välillä. Jopa Dirk Peters kohteli häntä hieman ystävällisestikin kerran pelastaen hänet kokin raakuuksilta. Hänen asemansa oli kumminkin mitä arveluttavin, kun miehet olivat alituisesti päissään eikä heidän hyvään tuuleensa tai välinpitämättömyyteensä ollut kauan luottamista. Levottomuutensa minun tähteni hän kuvaili kuitenkin olleen tuskallisimman seurauksen tilastaan; eikä minulla todellakaan koskaan ollut syytä epäillä hänen vilpittömyyttä ystävyystään. Monta kertaa hän oli jo päättänyt ilmaista minun laivassa oloni kapinoitsijoille, mutta luopui siitä muistaessaan ne hirmutyöt, joita hän jo oli nähnyt, ja toivoessaan pian pääsevänsä avukseni. Tähän hän lakkaamatta vaani tilaisuutta, mutta hänen alituisesta valppaudestaan huolimatta kolme päivää kului veneen tuuliajolle heittämisestä ennenkuin mitään toiveita siihen ilmaantui. Vihdoin kolmannen päivän iltana kova itätuuli yllätti prikin ja kaikki miehet huudettiin korjaamaan purjeita. Siinä mylläkässä Augustus pääsi pujahtamaan hyttiin. Sanomattomaksi surukseen ja kauhukseen hän silloin näki, että se oli muutettu kaikenlaisten laivatarpeiden talletuspaikaksi ja että monen sylen pituinen ankkuriketjingin-romu, joka oli kasattu kajuutanportaiden alle, oli kirstun tieltä raahattu tänne aivan luukun päälle! Mahdotonta oli siirtää sitä paikaltaan kenenkään huomaamatta ja hän palasi kiireimmän kautta takaisin. Kun hän astui kannelle, kävi perämies hänen kurkkuunsa, kysyen mitä hän oli tehnyt

kajuutassa. Hän oli sysäämisillään hänet vasemman partaan yli mereen, kun Dirk Peters taas tuli väliin ja pelasti hänen henkensä. Augustus pantiin nyt käsirautoihin, joita laivassa oli monta paria ja hänen jalkansa sidottiin lujasti. Sitten hänet vietiin välikannelle ja viskattiin lähinnä kanssin laipiota olevaan alempaan koppiin, samalla kuin hänelle vakuutettiin, ettei hän kertaakaan enää pistäisi jalkaansa kannelle, "niin kauan kuin priki oli priki". Näin sanoi kokki, joka viskasi hänet koppiin; vaikea on sanoa mitä tällä lauseella oikein tarkoitettiin. Koko asia koitui kumminkin minun lopulliseksi pelastuksekseni, kuten kohta nähdään.

V

Miten Augustus sai minut pelastetuksi ruumasta

Muutamia minuutteja kokin lähdettyä kanssista Augustus oli epätoivon vallassa eikä enää toivonut hengissä pääsevänsä kopista. Hän päätti nyt ilmoittaa ensimmäisille kanssiin tulijoille minun asemastani, arvellen minulle paremmaksi joutua kapinoitsijain armoille kuin menehtyä janoon ruumassa, sillä jo kymmenen päivää olin ollut vankina ja ruukussani oli vettä vain neljäksi. Tätä ajatellessaan hänen päähänsä pälkähti yhtäkkiä, että hän kenties pääsisi yhteyteen kanssani isonruuman kautta. Kaikissa muissa olosuhteissa yrityksen vaikeus ja vaarallisuus olisi pidättänyt hänet siihen ryhtymästä, mutta nyt kun hänellä joka tapauksessa oli niin heikot toiveet päästä hengissä ja siis vain vähän menettämistä, kohdisti hän kaiken huomionsa tehtävän suoritukseen.

Käsiraudat antoivat ensiksi ajattelemisen aihetta. Toviin hän ei keksinyt mitään keinoa niiden poistamiseksi ja pelkäsi jo tuumainsa alkuunsa raukeavan, kun hän tarkemmin katseltuaan huomasi että raudat saattoi vähällä vaivalla kihnuttaa käsistään ja taas pujottaa takaisin vain puristamalla kokoon kämmenensä. Tällaiset käsiraudat, eivät ollenkaan sovi nuorille vangeille, joiden pienemmät luut helposti taipuvat puristuksesta. Hän

päästi nyt jalkansa köysistä, jätti nuoran niin että sen saattoi helposti sovittaa paikoilleen, jos joku sattuisi tulemaan kanssiin, ja kävi tarkastelemaan laipiota siitä paikasta, missä se yhtyi koppiin. Välilaudat olivat tässä pehmeää mäntypuuta, tuuman paksuisia ja hän voi vähällä vaivalla puhkaista siihen aukon. Puhetta kuului nyt kanssin portailta ja hän kerkesi parhaiksi pistää oikean kätensä rautoihin, – vasen oli paikoillaan – ja köyttää nuoran vetosolmuun nilkan ympärille, kun Dirk Peters tuli kanssiin perässään koira, joka heti hyppäsi koppiin ja paneutui maata. Koiran oli Augustus tuonut laivaan, kun tiesi minun kiintyneen elukkaan ja arveli minun mielelläni ottavan sen mukaani matkalle. Hän kävi sen kotoani hakemassa heti kun oli vienyt minut ruumaan, vaikkei tullut siitä maininneeksi kelloa tuodessaan. Kapinan jälkeen Augustus ei ollut nähnyt sitä ennenkuin se nyt ilmestyi Dirk Petersin seurassa ja oli pitänyt sitä menneenä luullen, että joku perämiehen joukkoon kuuluvista ilkiöistä oli heittänyt sen mereen. Sittemmin ilmeni, että se oli ryöminyt valaanpyyntiveneen alle loukkoon, josta se ei mahtunut pyörtämään takaisin. Viimein Peters auttoi sen sieltä ja tuolla omituisella hyväsydämisyydellä, jolle ystäväni hyvin osasi antaa arvoa, oli nyt tuonut sen kanssiin hänelle toveriksi, ja antaen hänelle samalla vähän kuivaa suolalihaa ja perunoita sekä vesikannun. Sitte hän meni kannelle luvaten tuoda hieman lisää syötävää seuraavana päivänä.

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.